

## Щодо законопроекту Мінекономрозвитку про винаходи

**Анатолій ГОРНІСЕВИЧ,**

Директор з розвитку відносин інтелектуальної власності Укрпатенту, м. Київ

**В** Мінекономрозвитку відбувся круглий стіл на якому обговорювалося питання щодо законопроекту України «Про внесення змін до законодавчих актів України (щодо удосконалення права охорони винаходів)». Серед певного кола запрошених були і фахівці Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент). Укрпатент давно постійно веде відповідну науково-дослідну діяльність та є єдиним в Україні закладом науково-технічної експертизи заявок на винаходи і корисні моделі.

У розробці нового законопроекту, на жаль, фахівці Укрпатенту не приймали участі і лише за два дні до обговорення законопроекту змогли ознайомитися зі змістом. За такий надзвичайно короткий час неможливо дати всебічну оцінку проекту, тому висвітлені деякі найважливіші аспекти.

Процедура підготовки проектів законів установлена Регламентом Кабінету Міністрів України. Ним передбачено, що Проект закону, яким встановлюються нові або змінюються чинні норми, що регулюють суспільні відносини, готується на основі концепції (ч. 2 § 70 Регламенту).

Згідно з вимогами Регламенту Уряду концепція закону розробляється на підставі політичної пропозиції (ч. 1 § 57 та § 56 Регламенту). Ця пропозиція береться за основу під час підготовки проекту закону (ч. 5 § 56 Регламенту).

На жаль, цей порядок порушено і на

обговорення представлено проект закону, який був наданий учасникам круглого столу лише два дні тому навіть без пояснювальної записки та без зазначення його авторів.

Перш за все **довідкова інформація:**

**Щорічно подається в середньому:**

— **заявок на винаходи — 4900;**

— **заявок на корисні моделі — 9400.**

**Середній строк підтримання чинності патенту:**

— **на винахід — 8,5 років;**

— **на корисну модель — 3 роки 9 місяців.**

Тринадцять років тому прийнято Цивільний кодекс України (далі — Цивільний кодекс). Ним запроваджено низку нових положень права інтелектуальної власності, які відповідають реаліям життя, та вже тоді фахівці передбачали, що фіксація фактів вчинення правочинів та інших юридичних фактів перейде з паперів до електронних носіїв інформації і така електронна фіксація стане підставою для виникнення і реалізації прав.

Зокрема, Цивільним кодексом змінено правовий статус патенту. Він замість правостановлюючого документа, з якого випливали права, став правозасвідчуючим документом, яким засвідчується лише факт набуття права інтелектуальної власності на винахід.

Отже, згідно з Цивільним кодексом паперовий документ — патент на винахід, перестав бути обіговим документом, з якого випливали права.

Унаслідок умови патентоздатності

винаходу замінені в Цивільному кодексі на умови придатності винаходу для набуття права інтелектуальної власності на нього. Разом з тим була виправлена й очевидна помилка в законодавстві, оскільки така властивість, як патентоздатність, притаманна, як правило, особистостям.

Усупереч Цивільному кодексу проєкт закону однією з умов правової охорони винаходу передбачає відповідність його умовам патентоздатності та обов'язкову наявність правовстановлюючого патентного акту, який надає його володільцю низку прав.

Цей рудимент застарілого вчорашнього права викликав необхідність в законопроєкті державного реєстру патентів на винаходи.

Натомість, згідно із статтею 465 Цивільного кодексу державній реєстрації підлягають майнові права на винаходи. Відтак державній реєстр повинен мати назву Державний реєстр майнових прав на винаходи.

Ще одна суттєва неузгодженість. За приписом статті 210 Цивільного кодексу порядок державної реєстрації правочинів та ведення відповідних реєстрів встановлюється законом.

Супроти цієї вимозі статтею 22 проєкту закону передбачається, що порядок ведення Державного реєстру патентів на винаходи визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

Отже, враховуючи вищевикладене запропонованій Мінекономрозвитку проєкт закону про винаходи істотною мірою не відповідає приписам Цивільного кодексу, тому потребує суттєвого переопрацювання.

Водночас слід взяти до уваги те, що десять років тому у 2006 році Укрпатент розробив проєкт Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» у новій редакції, яка відповідала

вимогам Цивільного кодексу і, на нашу думку, може бути взята за основу для доопрацювання з урахуванням нещодавніх міжнародних договорів України.

Щодо виключення корисних моделей з об'єктів права інтелектуальної власності. За нормою статті 54 Конституції України: «Кожній громадянину має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом».

Відтак виключення корисної моделі з об'єктів правової охорони дає усім право використовувати без дозволу винахідника результат його інтелектуальної діяльності в сфері технології, якій має світову новизну, але не відповідає критерію охоронор придатності «винахідницький рівень», що застосовується до винаходів.

Таким чином, корисні моделі віднесені законопроєктом до винятків.

З ним погодися не можна, оскільки виняток в законі не те, що не притаманно звичайним відносинам у суспільстві, тобто є винятковим, наприклад землетрус, війна, повінь тощо.

Достатньо зазначити, що середня кількість заявок на корисні моделі щорічно перевищує кількість заявок на винаходи і складає щорічно 9400 заявок.

На користь зашищення правової охорони корисних моделей свідчить також факт їх охорони в переважній більшості країн Європейського Союзу (18 країн).

Отже, право громадян на корисну модель (так званій малий винахід) законопроєктом фактично віднесено до винятків, що явно спрямовано проти суспільних інтересів.

Немає також жодних підстав для виключення з правової охорони хірургічні або терапевтичні способи лікування людини або тварини; і способи діагностики організму людини або тварини.

За необхідності Укрпатент готовий взяти активну участь у такій співпраці.